

کتابخانه

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بیاری از خداوند سبحان و اعتماد به این که عالم محضر خداست و بمواره ناظر بر افعال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، مادانشجویان و اعضاء هیئت علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تحفظی نکنیم:

- ۱- اصل تحقیق جویی: تلاش در راستای پی جویی تحقیق و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی تحقیق.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نهد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و امتثال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند.

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب اعظم هوشیار دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته: حقوق گرایش: خصوصی که در تاریخ ۱۳۹۸/۰۶/۲۰ از پایان نامه خود تحت عنوان "حقوق و تکالیف والدین و طفل ناشی از زنا"

با کسب نمره دفاع نموده‌ام بدینوسیله متعهد می‌شوم:

۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آنرا در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده‌ام.

۲) این پایان نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می‌پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: اعظم هوشیار

تاریخ و امضاء

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

در رشته: حقوق گرایش: خصوصی

عنوان:

حقوق و تکالیف والدین و طفل ناشی از زنا

استاد راهنما:

دکتر جمیله جعفری

نکارش:

اعظم هوشیار

تابستان ۱۳۹۸

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

نام و نام خانوادگی دانشجو: اعظم هوشیار در تاریخ ۱۳۹۸/۰۶/۲۰ رشته: حقوق گرایش: خصوصی
از پایان نامه خود با عنوان: "حقوق و تکالیف والدین و طفل ناشی از زنا"

با درجه	و نمره	دفاع نموده است.
نام و نام خانوادگی اعضای هیات داوری	سمت	امضاء اعضای هیات داوری
۱- دکتر جمیله جعفری		استاد راهنما
۲- دکتر محمدباقر عامری نیا		استاد داور
۳- دکتر حجت‌اله ایزدی		استاد داور

مراتب فوق مورد تایید است .

مدیر/معاونت پژوهشی

مهر و امضاء

تقدیم به

همسر مهربان

و

فداکارم

از استاد ارجمندم خانم دکتر دکتر
جمیله جعفری به جهت
همیاری و راهنمایی اینجانب و از
کلیه پرسنل دانشگاه و کسانی که
بنده را در این راه همکاری نموده‌اند
کمال تقدیر و تشکر را دارم.

عنوان	صفحه
چکیده:	۱
مقدمه	۲
فصل اول: مفاهیم و مبانی حقوق و تکالیف والدین و طفل ناشی از زنا	
مبحث اول: مفاهیم تحقیق	۱۰
گفتار اول: مفهوم رابطه نامشروع	۱۰
بند اول: فرزند طبیعی و مفاهیم مربوط به آن	۱۱
بند دوم: مفهوم زنا در پرتو گونه های آن	۱۲
گفتار دوم: مفهوم ولد زنا	۱۵
گفتار سوم: والدین در رابطه نامشروع	۱۵
مبحث دوم: مبانی حقوق و تکالیف متقابل والدین و طفل ولد زنا در حقوق داخلی و اسناد بین المللی	۱۶
گفتار اول: مبانی حقوق و تکالیف متقابل والدین و طفل ولد زنا در حقوق داخلی	۱۶
بند اول: مبانی فقهی	۱۷
الف: مشروعیت نسب در فقه	۱۷
ب: جایگاه طفل ناشی از زنا در فقه	۱۸
بند دوم: مبانی حقوقی	۱۹
الف: مقررات مصرحه در قانون مدنی	۱۹
ب: بررسی حقوق اطفال ناشی از زنا در رویه قضایی	۱۹
گفتار دوم: جایگاه طفل ناشی از زنا در اسناد بین الملل	۲۰
بند اول: مبانی حقوق بشری تکلیف والدین در خصوص اطفال	۲۰
بند دوم: اعلامیه جهانی حقوق بشر	۲۱
بند سوم: کنوانسیون حقوق بشر	۲۳

فصل دوم: حقوق و تکالیف مالی والدین و طفل ناشی از زنا

- مبحث اول: حقوق متقابل اطفال نامشروع و والدین ۲۹
- گفتار اول: نفقه ولدزنا ۲۹
- بند اول: حدود نفقه ۳۱
- بند دوم: انفاق کننده ۳۱
- گفتار دوم: مراحل نفقه کودک ناشی از زنا ۳۳
- بند اول: دوران حمل ۳۳
- بند دوم: دوران رضاع و بعد از رضاع ۳۴
- گفتار سوم: نفقه والدین ۳۴
- مبحث دوم: توارث متقابل والدین و طفل ناشی از زنا ۳۸

فصل سوم: حقوق و تکالیف متقابل غیر مالی والدین و طفل ناشی از زنا

- مبحث اول: حقوق و تکالیف غیر مالی طفل ولدزنا ۴۶
- گفتار اول: حق بر هویت طفل ناشی از زنا به عنوان حقی غیر مالی بر ذمه والدین ۴۶
- گفتار دوم: حق حیات کودک خارج از چارچوب نکاح به عنوان حقی انسانی ۵۱
- مبحث دوم: حقوق و تکالیف غیر مالی والدین ۵۵
- گفتار اول: حقوق غیر مالی والدین ۵۵
- بند اول: ولایت بر ولدزنا ۵۵
- بند دوم: تابعیت طفل خارج از نکاح ۵۷
- گفتار دوم: تکالیف غیر مالی والدین ۵۹
- بند اول: حضانت ۵۹
- الف: حق یا تکلیف بودن حضانت ۶۰
- ب: دوره حضانت ۶۲
- بند دوم: تعلیم و تربیت ۶۳
- بند سوم: نکاح طفل نامشروع ۶۴

- بند چهارم: حق اطاعت و احترام و تکریم..... ۶۷
- مبحث سوم: حقوق غیر مالی طفل ناشی از زنا در امور اجتماعی..... ۶۸
- گفتار اول: حقوق ولد زنا در امر قضا..... ۶۸
- گفتار دوم: حقوق ولد زنا در ادای شهادت..... ۶۹
- گفتار سوم: ولی دم واقع شدن متقابل ولد زنا و والدین..... ۷۲
- گفتار چهارم: حکم عاقله در روابط ولد زنا و والدین..... ۷۵
- نتیجه گیری..... ۷۷
- منابع و مأخذ:..... ۸۰
- چکیده انگلیسی..... ۸۸

چکیده:

اطفال نامشروع، خواسته یا ناخواسته عضوی از افراد جامعه را تشکیل می‌دهند و تنها گناه آنان این است که محصول تفکر غلط و اشتباه دو انسان دیگر بوده که شاید اگر ارضای نفس خویش را در قالب قانون به سرانجام می‌رسانند هرگز وضعیت این کودکان بدین‌سان نمی‌گردید. بر این اساس مسئولیت حمایت از حقوق این اطفال بر دوش قانون می‌باشد و قانون‌گذار باید رویکردی را اتخاذ نماید که به واسطه آن هم جامعه را به سمت قبول این اشخاص سوق دهد و هم تکالیفی برای پدر و مادر عرفی این گونه اطفال با ضمانت اجرای مناسب در نظر گیرد تا آنها هم بتوانند از حقوق جامعه‌ی خود که همان اخلاقیات و تربیت صحیح می‌باشد برخوردار شوند. پژوهش حاضر به بررسی حقوق تکالیف اطفال طبیعی نگاهی مشترک بر این گروه از اطفال بوده و آنان با استناد به قوانین اسلامی و به خصوص کلام وحی، توانسته‌اند به نکات مشترکی در این زمینه دست یابند و مولفه‌هایی هم چون وراثت، محرمیت و ازدواج، نفقه، دیه و امثالهم از جمله مسائلی است که اظهار نظر در خصوص آن گردیده است از سویی دیگر حقوق موضوعه نیز با طرح مباحثی از جمله اقامتگاه، تابعیت، ولایت و قیمومیت و امثالهم توانسته در این حوزه گام‌های موثری را بردارد. معاهده حقوق کودک مهمترین سند بین‌المللی در زمینه رفتار دولت‌ها با کودکان است. از نظر کنوانسیون، کودکان نامشروع در برخورداری از حقوق هیچ تفاوتی با سایر کودکان ندارند. بر اساس قوانین اسلامی، هر چند فرزند متولد از روابط نامشروع با والدین خود رابطه نسبی ندارد اما همانند فرزند مشروع از حق حیات، حق آزادی، حق نام و ملیت و غالب حقوق اجتماعی برخوردار است و از برخی حقوق و مناصب مانند ارث، اجتهاد، قضاوت و شهادت محروم می‌باشد.

کلمات کلیدی: اطفال نامشروع؛ حقوق تکالیف اطفال طبیعی؛ فرزندخواندگی؛ ارث؛ شهادت.

مقدمه

روابط آزاد زن و مرد بر خلاف اخلاق و سنن اجتماعی و مذهبی است. این گونه روابط از آنجا که ثبات و تضمینی ندارد و بر پایه صحیح اجتماعی و اخلاقی استوار نیست، نمی تواند جایگزین روابط ناشی از نکاح شود. توسعه روابط جنسی آزاد بین زن و مرد مانع تشکیل خانواده قانونی که ارزش آن از لحاظ فردی و اجتماعی بر هیچ کس پوشیده نیست می گردد. از طرفی کانون خانواده های تشکیل یافته را نیز سست و نابسامان می کند. در این میان آنچه چالش برانگیز تر می باشد اطفال ناشی از این گونه روابط می باشد. اطفال متولد از این گونه روابط معمولاً از تربیت صحیحی که در خانواده حاصل می شود محروم و در نظر مردم پست و بی مقدارند و از این رو دارای عقده هائی هستند. البته این القاء را جامعه به واسطه رویکردهای دینی و تعصبی و فرهنگی فقیر به طفل می بخشند. وگرنه خداوند همه را از روح خود دمید و با سرشتی پاک آفرید بدون بیان استثنایی در این خصوص. باین حال از لحاظ اجتماعی مشکلاتی به با می آورند، آمار منتشر شده در کشورهای بزرگ نشان می دهد که بسیاری از این اطفال در اثر نداشتن تربیت صحیح و در نتیجه محرومیت از کانون خانواده و سرافکنندگی اجتماعی مجرم و بدکار به بار می آیند.

در این میان فقهای اهل تسنن و فقهای امامیه، در بسیاری از موارد با یکدیگر هم نظر بوده و این اتفاق نظر توانسته اثرات مثبتی را در نوع نگاه جامعه اسلامی به این عمل بوجود آورد. لذا از انجایی که تحقیق حاضر اهتمام بر آن دارد که وضعیت حقوقی اطفال نامشروع را در فقه اسلامی و حقوق موضوعه مورد بحث و بررسی قرار دهد امید وار است که این پژوهش گامی هر چند کوچک در راستای معرفی پویایی و گستردگی تفکر فقهای اسلامی اعم از شیعه و سنی در قبال نظام های حقوقی غربی باشند که همواره ادعای بشر دوستی آنان، صرفاً به الفاظ و شعار ختم شده است.

۱-۱- بیان مسأله

بحث و بررسی در خصوص اطفال نامشروع از جمله مباحثی است که از دیرزمان گذشته در نظام های مختلف حقوقی مورد نظر اندیشمندان بوده است. در ابتدا اهمیتی بر آن قائل نبوده، و اطفال نامشروع از حمایت های حقوقی برخوردار نمی شده و دیدگاه جامعه به آنان که نتیجه نادانی و گناه افراد دیگر است به چشم دیگری می نگریستند و این رویه از آنان در آینده افرادی سرخورده، شرور و مخل امنیت جامعه می ساخت. بر این اساس جوامع غربی بر آن شدند که با استفاده از تجربیات سایر نظام های حقوقی به خصوص حقوق اسلام، نگاهی رسمی به حقوق این گروه از جوامع بشری داشته باشند، که اعلامیه های جهانی حقوق کودک را می توان دلیلی بر این ادعا دانست. از سویی دیگر دین مبین اسلام با توجه به وحی

و کلام الهی و استنباط فقهای آن چه در مذهب شیعه و چه در مذهب اهل سنت، گام های اساسی و مطلوبی در راستای حفظ حقوق کودکان نامشروع برداشته است. در این میان اسلام با نفس عمل یعنی زنا مخالفت نموده، و ضمن بیان دیدگاههای خود در خصوص این فعل حرام، زانی و زانیه را مورد مجازات شدید قرار داده است و بدین جهت، حاصل این عمل زشت (طفل نامشروع) را به رسمیت نشناخته و موانعی را در جهت آسودگی خاطر زانی و زانیه قرار داده تا بدین وسیله آنان به جهت وقوع چنین اتفاقی از اصل عمل خویش نادم و از انجام آن خودداری نمایند. در این میان فقهای اهل تسنن و فقهای امامیه، در بسیاری از موارد با یکدیگر هم نظر بوده و این اتفاق نظر توانسته اثرات مثبتی را در نوع نگاه جامعه اسلامی به این عمل بوجود آورد (امیدی، ۱۳۸۵: ۴۹)

در زمینه‌ی وضعیت حقوقی اطفال ناشی از رابطه نامشروع قانونگذار با تصویب رای وحدت رویه‌ی در سال ۱۳۷۶ سعی در بهبود شرایط و وضعیت این اطفال داشته و باید گفت که اقدام موثری نیز انجام داده؛ چرا که این کودکان در واقع قربانی گناه والدین خود می‌شوند و در این رابطه هیچ نقشی ندارد، به دور از انصاف است که به حال خود رها کرده و حتی از اولین حقوق فردی و شهروندی هم محروم شوند. در قانون ایران که به پیروی از فقه امامیه است، چنانچه گفته شد کودکان ناشی از رابطه‌ی نامشروع از حق توارث بین ابویین خود محروم است و همچنین نکاح با محارم نسبی، و در سایر موارد دارای حقوق همسان با کودکان مشروع هستند. با وجود این در حالی که حدود یک دهه از الحاق ایران به کنوانسیون حقوق کودک می‌گذرد همچنان در بسیاری از موارد تعارضاتی وجود دارد، با توجه به اینکه الحاق ایران به این کنوانسیون به صورت مشروط بوده و در مسایلی که خلاف شرع باشد؛ مفاد کنوانسیون قابل پذیرش نیست؛ که این مساله خود جای بحث دارد. یکی از این موارد، مسئله‌ی اطفال ناشی از روابط نامشروع است. در بسیاری از کشورها با توجه به وضعیت اسفبار اطفال نامشروع، تدابیری اخذ شده و برای فرزندان طبیعی حقوقی برابر با اطفال مشروع قرار دادند. و در بعضی دیگر از کشورها حقوقی برای این گونه اطفال نسبت به والدین خود شناخته‌اند، بدون اینکه این اطفال را در ردیف اطفال مشروع قرار دهند. و به عبارت دیگر حقوق کمتری برای آنها قائل شده‌اند. هرچند در کشور ایران چون رابطه‌ی آزاد زن و مرد به رسمیت شناخته نشده و در نتیجه اطفال ناشی از این رابطه هم نسب رسمی ندارد؛ ولی مطابق کنوانسیون حقوق کودک حق مسلم تمام کودکان جهان داشتن حقوقی برابر و بدون تبعیض و داشتن هویت است. با مذاقه در متون فوق حقوق و تکالیف والدین و طفل ناشی از زنا مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۱-۲- سؤالات تحقیق

پرسش اصلی:

آیا کودکان نامشروع از تمامی حقوق همانند سایر افراد برخوردارند؟

سؤالات فرعی

- ۱- وضعیت تابعیت و اقامتگاه اطفال نامشروع به چه گونه است و تابع چه کسی می باشد؟
- ۲- موضع حقوق ایران در خصوص تمایز حقوق بین اطفال مشروع و اطفال نامشروع چیست؟

۱-۳- فرضیات تحقیق

فرضیه اصلی

به نظر می‌رسد کودکان نامشروع جز در موارد محدودی مثل توارث، قضاوت، شهادت از سایر حقوق برخوردارند.

فرضیات فرعی

- ۱- براساس بند ۲ ماده ۹۷۶ قانون مدنی، هرگاه نسب طفل به پدر ایرانی‌اش ثابت باشد، ایرانی محسوب می‌شود، چه این نسب مشروع باشد و چه نامشروع. همچنین به موجب بند سه، هرگاه والدین طفلی که در ایران متولد شده است، هر دو نامعلوم باشند، براساس سیستم خاک، آن طفل ایرانی به شمار می‌آید و فرق نمی‌کند که این طفل، واقعا فرزند مشروع والدین مجهولش باشد یا فرزند نامشروع آنها بنابراین وضعیت اقامتگاه و تابعیت اطفال نامشروع تابع پدر می باشد.
- ۲- در قانون مدنی، با الهام از قوانین اسلامی، هیچ‌گونه حقی برای اطفال نامشروع شناخته نشده است. چرا که طبق ماده‌ی ۱۱۶۷ قانون مدنی، طفل متولد از زنا، ملحق به زانی نمی‌شود. بنابراین در حقوق موضوعه ایران، حقوق اطفال مشروع با اطفال نامشروع، تمایز محسوس دارد.

۱-۴- ضرورت و جنبه نوآوری تحقیق

کودکان که آینده سازان جامعه خویش هستند، زمانی فرد مفیدی برای جامعه خواهند بود که در خانواده‌های سالم تربیت شده باشند. امروزه در نقش اصلی و اساسی خانواده و اثرات مثبت یا منفی آن بر کودکانی که در آن رشد کرده اند، هیچ تردیدی وجود ندارد. بدون شک کودکی می تواند در آینده مملکت خویش به بهترین نحو مؤثر باشد که دوران کودکی و نو جوانی خود را در آغوش گرم خانواده های معتقد به مبانی اخلاقی و آشنا به موازین و قواعد اجتماعی گذرانده باشد. از آنجا که کودکان نامشروع و سرراهی غالباً از

این حق و بسیاری حقوق دیگر محرومند و در جامعه مطرود و سرخورده اند. بدون آنکه خود هیچ نقش و گناهی در شرایط به وجود آمده داشته باشند؛ ضروری به نظر می رسد که مباحثی پیرامون حقوق این اطفال مطرح شود تا تلاشی باشد در جهت بازگرداندن این اطفال بی گناه به زندگی عادی و جامعه. آنچه ضرورت دارد لزوم تحقیقی جامع و نو که جنبه هایی از مشکلات و نکات مبهم و مجهول موضوع را مورد قرار دهد که تاکنون کمتر بدان توجه شده است تحقیقی که ضمن بررسی اختلاف نظرهای عمیقی که در زمینه حقوق اطفال نامشروع وجود دارد و بتواند راهکاری را ارائه نماید که با دگرگونی های جامعه و نیازهای نوین جبران خسارت هماهنگ باشد از این رو تحقیق پیش رو می تواند کاربردی و مشکل گشا باشد. از آنجایی که موضوع مورد پژوهش یکی از موضوعات مبتلا به در جامعه است. دستیابی به نتیجه روشن و مطلوب می تواند نوآوری محسوب گردد.

۱-۵- سابقه تحقیق

رشیدی (۱۳۸۵) موضوع پایان نامه کارشناسی ارشد خود را با بررسی فقهی و حقوقی کودکان نامشروع انتخاب نموده است به این نتیجه دست یافته که از دیدگاه شرع مقدس اسلام و قانون ایران کودکان نامشروع. کودکانی می باشند که در نتیجه روابط جنسی ممنوع بین زن و مرد نامحرم به وجود می آیند که عوامل فراوانی در تشدید یا تقلیل آمار این کودکان در جوامع بشری تأثیر دارد که از میان آنها می توان به عوامل اجتماعی، اقتصادی و حوادثی مانند جنگ و قحطی و همچنین عوامل روانی اشاره نمود. از نظر حقوقی نسب عبارتند از رابطه خونی، طبیعی، اعتباری و قراردادی بین دو نفر تلقی می شود که چنین رابطه ایی به رغم عده ای از فقها بین کودک نامشروع و پدر خود برقرار می باشد. و از دیدگاه فرعی اثبات نسب به طرق متنوعی می باشد که در سیستم ادله اثبات دعوی می توان به اقرار به فرزند بودن کودک نامشروع و شهادت شهود و آزمایش خون و سایر اماراتی که اقناع وجدانی قاضی را فراهم می نماید اشاره نمود. درباره حقوق مدنی و کیفری اینگونه افراد قابل ذکر است که جز در مواردی محدود این افراد از تمامی حقوق مربوط به افرادی که با نسب شرعی و قانونی به وجود آمده اند برخوردار می باشند و این موارد محدود را می توان در توارث، قضاوت، شهادت و امام جماعت بودن این افراد خلاصه کرد که در مقابل سایر حقوق بسیار ناچیز است. دلیل این محرومیت به علت جایگاه خاص این امور می باشند که جایگاه شان در مواردی مثل قضاوت جایگاه ائمه معصومین می باشد و لازم است که افرادی متصدی این امور شوند که از نطفه پاک به وجود آمده باشند چون این افراد از اقتضای بیشتری در ارتکاب به شقاوت دارند به همین علت شرع مقدس این محرومیت ها را درباره آنها تأمل شده است.

هاشمیان(۱۳۷۹) موضوع پایان نامه کارشناسی ارشد خود را به بررسی وضع حقوق اطفال نامشروع و خارج از نکاح در حقوق ایران و اسلام اختصاص داده است او اظهار میدارد هدف از این پایان نامه، بررسی وضع حقوق اطفال نامشروع و خارج از نکاح در حقوق ایران و اسلام است. تحقیق حاضر که به روش کتابخانه ای انجام یافته، مشتمل بر سه بخش است. بخش اول، تحت عنوان کلیات، به تعریف و اقسام طفل نامشروع و فرق آن با طفل مشروع، سیر تاریخی وجود اطفال نامشروع در ایران و اسلام و عوامل پیدایش اطفال نامشروع می پردازد. در بخش دوم، نسب اطفال نامشروع مورد بررسی قرار می گیرد بخش پایانی نیز، حقوق اطفال نامشروع را مورد نقد و بررسی قرار می دهد. یافته های تحقیق نشان می دهد، از دیدگاه شرع مقدس اسلام و قانون ایران، اطفال نامشروع، اطفالی هستند که در نتیجه روابط جنسی ممنوع بین زن و مرد نامحرم به وجود می آیند که عوامل فراوانی در تشدید یا تقلیل آمار این اطفال دخیل هستند که از میان آنها می توان به عوامل اجتماعی، اقتصادی و حوادثی مانند جنگ و قحطی و همچنین عوامل روانی اشاره نمود. از نظر حقوقی، نسب رابطه خونی، طبیعی، اعتباری و قراردادی بین دوفرد تلقی می شود که چنین رابطه ای به زعم عده ای از فقها بین طفل نامشروع و پدر خود برقرار می باشد و اینگونه اطفال جز در مورد ارث ملحق به تمامی حقوق وی می باشند. در مقابل، اکثر فقهاء منکر چنین رابطه ای بین این دو گردیده اند و در نتیجه اثبات نسب را در این افراد موضوعاً^۱ منتفی می دانند. از دیدگاه عرفی اثبات نسب به طرق متنوعی می باشد که در سیستم ادله اثبات دعوی می توان به اقرار به فرزند بودن طفل نامشروع و شهادت شهود و آزمایش خود و سایر اماراتی که اقناع وجدانی قاضی را فراهم می نماید، اشاره نمود. درباره حقوق مدنی و کیفری اینگونه افراد از تمامی حقوق مربوط به افرادی که با نسب شرعی و قانونی به وجود آمده اند برخوردار می باشند و این موارد معدود را می توان در توارث، قضاوت، شهادت و امام جماعت بودن این افراد خلاصه کرد که در مقابل سایر حقوق بسیار ناچیز است و دلیل این محرومیتها به دلیل جایگاه خاص این امور می باشد که جایگاهشان در مواردی مثل قضاوت جایگاه ائمه و معصومین باشد و لازم است افرادی متصدی این امور شوند که از نطفه ای پاک به وجود آمده باشد و چون این افراد اقتضای ارتکاب به شقاوت بیشتری دارند شرع مقدس، این محرومیتها را درباره آنها قائل شده است. بدین ترتیب برخلاف نظر بعضی از حقوقدانان عدم آشنا به مبانی اسلامی که معتقدند اسلام این افراد را از بسیاری از حقوق اولیه محروم کرده است، شرع مقدس تمامی حقوق جز در موارد معدود و آن هم به دلایل خاص، را برای این افراد به رسمیت شناخته است و در این موارد هیچ فرقی در اعطاء حقوقشان با دیگران نگذاشته است .

رنجبر(۱۳۹۱) در پژوهشی تحت عنوان بررسی تطبیقی حقوق اطفال حاصله از رابطه نامشروع در حقوق ایران و حقوق انگلیس به بررسی یکی از واقعیت های تلخ جامعه بشری تولد اطفال نامشروع است که

امروزه درصد قابل توجهی از جمعیت جهان را تشکیل می دهند. در نظر گرفتن حقوقی برای این اطفال و رعایت آن برای تمامی جوامع امری ضروری است. هدف از این پایان نامه بررسی تطبیقی حقوق اطفال متولد شده از رابطه نامشروع در حقوق ایران و انگلیس می باشد تا بتوانیم تدابیر این دو قانون را برای حمایت از حقوق این اطفال مورد بررسی قرار دهیم. فصل اول این پایان نامه اختصاص به تعاریف، مفاهیم و پیشینه تاریخی این مهم دارد. در فصل دوم احکام اطفال نامشروع به این ترتیب که در حقوق ایران به همهی اطفال متولد از راه نامشروع، طفل نامشروع اطلاق نمی شود بلکه در موارد محدودی این امر بوجود می آید، بررسی می شود. حقوق انگلیس نیز سعی کرده است به طرق مختلفی اطلاق این عنوان را کاهش بدهد. همچنین موارد نوظهور در علم پزشکی که باعث بوجود آمدن کودک می شود و طرق مختلف آن و اینکه آیا این ها مشروع هستند یا خیر؟ پرداخت.

خاکی (۱۳۹۱) در پژوهش خود تحت عنوان بررسی فقهی و حقوقی قتل عمدی طفل متولد از زنا توسط والدین طبیعی در فقه شیعه و عامه نتیجه گرفت که در مورد مجازات پدر طبیعی که فرزند نامشروع خود را عمداً به قتل رسانده است در میان فقهای شیعه دو نظر وجود دارد که عقیده ی قصاص صحیح به نظر می رسد چرا که وجود رابطه ی پدری شرعی تخفیفی است که از طرف شارع مقدس وضع شده است ، بنابراین برای برخورداری از آن باید مقتول از رابطه ی شرعی به وجود آمده باشد. در خصوص کیفر مادر طبیعی با توجه به روایتی که مشهور به محمد بن قیس است، اگر زانیه فرزند خود را مخفیانه و در اندک زمانی از تولد طفل به قتل رسانده باشد تعزیر و در غیر این صورت قصاص می شود. در میان اهل سنت نیز حکم به قصاص پدر طبیعی مشهورتر است که این امر از اعتقاد علمای سنی مبنی بر عدم الحاق ولدالزنا به زانی نشأت می گیرد و در مورد مادر طبیعی با توجه به الحاق کودک متولد از زنا به وی و عدم قصاص والد به خاطر ولد، زانیه قصاص نمی شود.

۱-۶- روش تحقیق

محقق در این پایان نامه که از نوع توصیفی تحلیلی است با استفاده از منابع اسنادی کتابخانه ای ، ابتدا داده های مختلف در زمینه موضوع مورد تحقیق را جمع آوری نموده و سپس به بررسی و تحلیل این داده ها می پردازد، و بر پایه اطلاعات نُت برداری شده از کتب حقوق ، پایان نامه ها ، رساله های دکترین و همچنین مقالات حقوقی موجود در سایتهای معتبر حقوقی داخلی و خارجی و همچنین مجلات معتبر حقوقی و ... مورد تفحص قرار می گیرد . محقق در این زمینه تلاش کرده است با استفاده از جدیدترین تحقیقات حقوقی

صورت گرفته در زمینه موضوع مورد تحقیق، مجموعه کاملی از استدلال‌ها و داده‌های حقوقی را جمع-آوری نماید و در این راه مقالات و کتاب‌های متعددی را ترجمه و به صورت متناوب استفاده نموده است.

۱-۷- ساختار تحقیق

این تحقیق در سه فصل به حقوق و تکالیف والدین طفل ناشی از زنا می‌پردازد. برای نیل به این هدف که ماهیت و جایگاه موضوع را مورد تبیین و تشریح قرار دهیم، ابتدا به کلیاتی از جمله بیان مسأله، پرسش‌ها و فرضیه‌های تحقیق پرداخته شده است. در فصل نخست با عنوان مفاهیم و مبانی حقوق و تکالیف والدین و طفل ناشی از زنا؛ به مفهوم شناسی واژگانی می‌پردازد که در بازخورد با تحقیق، موضوعیت داشته و مد نظر است. بنابراین در این فصل علاوه بر مفهوم شناسی واژگانی چون زنا و ولد الزنا، به مبانی موضوع و سیر تطور آن در حوزه فقه حقوق پرداخته ایم. در فصل دوم این تحقیق با عنوان حقوق و تکالیف مالی والدین و طفل ناشی از زنا؛ با رویکردی محتوایی نسبت به موضوع تحقیق به حقوق متقابل والدین و طفل زاده شده خارج از چارچوب نکاح در قالب حقوق مالی، چون نفقه، حضانت، توارث و ... پرداخته است. در فصل سوم نیز با عنوان؛ حقوق و تکالیف متقابل غیر مالی والدین و طفل ناشی از زنا، به تکالیف و حقوق غیر مالی، چون بحث ولایت، تابعیت، اخذ اسناد هویتی و با توجه به رویکرد های فقهی و حقوقی پرداخته است. در نهایت نیز بر اساس پرسش‌ها و فرضیه‌های تحقیق نتیجه و ماحصل تحقیق بیان شده است.

فصل اول:

مفاهیم و مبانی حقوق و تکالیف والدین

و طفل ناشی از زنا

مبحث اول: مفاهیم تحقیق

گفتار اول: مفهوم رابطه نامشروع

رابطه نامشروع رابطه ای است که برخلاف شرع و غیرقانونی باشد. این رابطه بر دو قسم است:

الف: رابطه ای که منجر به زنا می شود و در نتیجه آن فرزندی حاصل می شود.

ب- رابطه ای که در آن زنا نیست، ولی در اثر تماس زن و مرد نامحرم، زن حامله می شود مانند دختر و پسری که نامزد شده اند و قبل از اجرای عقد در اثر تفخیز دختر حامله می گردد به تبع که این رابطه نامشروع است، کودکانی که در اثر این رابطه به وجود می آیند نیز کودکان نامشروع هستند که دارای احکام خاص خویش هستند که در این تحقیق سعی در بیان آنهاست.

رابطه ای که مورد اختلاف است و این رابطه نیز بر دو قسم است:

الف- رابطه ای که به وسیله عقد نکاح میان شخص و یکی از محارم خود از روی جهل به حکم یا جهل به موضوع اتفاق می افتد و فرزندی در نتیجه این رابطه به وجود می آیند، یا اینکه کسی با شخص نامحرمی به شبهه نزدیکی نماید و فرزندی از این رابطه متولد گردد، آیا چنین رابطه ای مشروع است و کودکانی، که از چنین رابطه ای به وجود می آیند کودکان مشروع به حساب می آیند یا خیر؟ در این تحقیق در فصل کودکان و طی به شبهه احکام این کودکان بررسی می گردد.

ب- از مواردی که مورد اختلاف است تلقیح مصنوعی و یا اهداء جنین و کاشتن آن در رحم های اجاره ای یا عاریه ای است، کودکانی که از این رابطه متولد می شوند مورد اختلاف است که از کودکانی مشروع محسوب می شوند یا نامشروع.

بنابراین افراد به دلایل زیادی نمی توانند انفرادی زندگی کرده و گوشه گیری اختیار کنند. مضافاً این که برای تأمین حوایج فردی و اجتماعی و به فعلیت رساندن استعدادها و رشد عقلی و علمی ناگزیرند اجتماعی زندگی کنند. بنابراین، وجود روابط میان انسان ها از لوازم لاینفک حیات جمعی است. اما آن چه در این روابط مورد سؤال است، چگونگی و حدود ارتباط بین زن و مرد و پسر و دختر است. و حال در این مورد باید این نکته را هم مورد توجه قرار داد که اسلام نظامی کامل و فراگیر است که بر تمام امور زندگی روزمره انسان و همه ابعاد زندگی بشریت عنایت دارد. با نگاهی اجمالی و کلی به قوانین انعطاف پذیر اسلام، و همه جانبه بودن آن و بر خورداریش از جزئیات و ریز قضایا این جامعیت و ویژگی به وضوح دیده می شود. علت چرای تدوین قانون برای جلوگیری از تعدی و تفریط و تجاوز به حقوق یکدیگر و ایجاد نظم عمومی